

ПОПЕРЕДНІЙ ЗВІТ

Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 09 квітня 2026 року № 4850-IX (далі - Постанова) утворено Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України (далі - Тимчасова слідча комісія або Комісія).

Головою Тимчасової слідчої комісії обрано народного депутата України Железняка Ярослава Івановича (депутатська фракція Політичної Партії "ГОЛОС"), заступником голови Тимчасової слідчої комісії - народного депутата України Радіну Анастасію Олегівну (депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ").

До складу Комісії обрано таких народних депутатів України:

Арешонкова Володимира Юрійовича - депутатська група "ДОВІРА";
Бакумова Олександра Сергійовича - депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";

Батенка Тараса Івановича - депутатська група "Партія "За майбутнє";
Гетманцева Данила Олександровича - депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";

Гнатенка Валерія Сергійовича - депутатська група "Відновлення України";

Жмеренецького Олексія Сергійовича - депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";

Івченка Вадима Євгеновича - депутатська фракція політичної партії Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина";

Марусяка Олега Романовича - депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";

Мовчана Олексія Васильовича - депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";

Скорика Миколи Леонідовича - депутатська фракція політичної партії "Опозиційна платформа - За життя";

Сову Олександра Георгійовича - депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";

Устенка Олега Олеговича - депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";

Южаніну Ніну Петрівну - депутатська фракція політичної партії "Європейська Солідарність".

Секретарем Тимчасової слідчої комісії з числа її членів шляхом відкритого голосування обрано народного депутата України Івченка Вадима Євгеновича - депутатська фракція політичної партії Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина";.

Кількісний склад Комісії – 15 народних депутатів України.

Відповідно до Постанови основними завданнями Тимчасової слідчої комісії визначено:

1) розслідування можливих протиправних дій посадових осіб Служби безпеки України, Національної поліції України, Бюро економічної безпеки України, Державної митної служби України, Державної податкової служби України, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державної служби фінансового моніторингу України, Державної аудиторської служби України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Державної

прикордонної служби України та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України;

2) збір інформації щодо технічної допомоги, кредитів (позик), наданих Україні іноземними та міжнародними організаціями з початку повномасштабного вторгнення, аналіз стану виконання взятих Україною у зв'язку з цим зобов'язань.

Підставами для проведення розслідування була інформація, оприлюднена в медіа та отримана від державних органів, про систематичні порушення законодавства України посадовими особами органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України.

Робота Комісії здійснювалася публічно, на більшості засідань Тимчасової слідчої комісії були присутні представники медіа.

Тимчасова слідча комісія працювала відповідно до плану, що передбачає:

1. Постійний моніторинг виконання зобов'язань України перед міжнародними та іноземними організаціями, які є умовою для надання Україні міжнародної технічної допомоги та кредитів (позик).

2. Систематизація реформ Бюро економічної безпеки України, Державної митної служби України, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, аналіз необхідних змін і планування їхнього впровадження, постійний моніторинг, контроль стану виконання, виявлення ризиків невиконання на всіх етапах для своєчасного реагування.

3. Розслідування можливих протиправних дій посадових осіб Служби безпеки України, Національної поліції України, Бюро економічної безпеки України, Державної митної служби України, Державної податкової служби України, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів,

Державної служби фінансового моніторингу України, Державної аудиторської служби України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Державної прикордонної служби України та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України.

4. Розслідування причин неналежної протидії незаконному обігу підакцизних товарів.

5. Розслідування причин неналежної протидії ухиленню від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність з організації, проведення азартних ігор, лотерей (крім розповсюдження лотерей), парі (букмекерське парі, парі тоталізатора).

6. Аналіз діяльності наглядових рад державних підприємств та акціонерних товариств із державною часткою з метою оцінки їх ефективності, прозорості та відповідності чинному законодавству, а також виявлення можливих зловживань, конфліктів інтересів і недоліків у процедурі призначення членів наглядових рад.

7. Моніторинг реформи корпоративного управління АТ «НАЕК Енергоатом» та інших суб'єктів господарювання державного сектору економіки, контроль стану виконання, виявлення ризиків невиконання на всіх етапах для своєчасного реагування, зважаючи на значну роль підприємства у забезпеченні економічної безпеки України.

8. Дослідження проблем впровадження Державної системи онлайн моніторингу.

9. Встановлення основних причин зловживання з податком на додану вартість та шляхів їх протидії.

10. Розслідування можливих фактів зловживань та/або неналежного виконання обов'язків органами державної влади та іншими державними

органами, які здійснюють повноваження у сфері економічної безпеки, що призвели до порушення прав суб'єктів господарювання.

Більшість із пунктів плану було обговорено, втім, частину питань недостатньо досліджено через брак часу.

З метою отримання необхідної інформації для виконання визначених Постановою основних завдань до органів державної влади Комісією направлено велику кількість звернень з питань, що розслідуються. Найбільше звернень адресовано до Державної податкової служби України та Державної митної служби України.

Тимчасова слідча комісія для отримання інформації, матеріалів та документів також реалізувала право, надане частиною другою статті 7 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» (далі - Закон), згідно з якою у повідомленні запрошеним особам зазначається, які матеріали та документи необхідно мати з собою.

У процесі здійснення своїх повноважень Комісія використовувала також інформацію з відкритих публічних джерел (офіційні веб-сайти Міністерства фінансів України, Державної митної служби України, Державної податкової служби України та інших державних органів), а також інформацію, здобуту самостійно у процесі реалізації депутатських повноважень.

Отримана та досліджена Тимчасовою слідчою комісією інформація дає змогу підсумувати результати щодо предмета розслідування відповідно до визначених завдань.

Тимчасова слідча комісія систематично здійснювала аналіз питань ефективності управління активами АРМА.

Слід зауважити, що у звітному періоді набули чинності положення Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами,

одержаними від корупційних та інших злочинів» щодо посилення інституційної спроможності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, та вдосконалення механізмів управління активами», відповідно до яких відбір управителя для арештованих активів, які поділяються на прості та складні, здійснюється за новою процедурою. Водночас до лютого 2026 року конкурсний відбір управителя здійснювався за старою процедурою.

Упродовж 2026 року у системі «Прозорро» проведено моніторинг 22 конкурсних відборів управителів арештованих активів, що перебувають в управлінні АРМА, за старими правилами. З них у передбачений законодавством строк завершено укладенням договору лише 1 відбір (ДП Львівський науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації). За новими правилами проведено моніторинг 5 відборів складних активів, з яких 2 - повторні (модулі для відбору управителів простих активів до цього часу ДП «Прозорро» не розроблено), з них: 1 триває, 3 - не відбулось або скасовано, 1 завершився укладанням договору управління (ПП «Оптима-ресурс»).

У результаті моніторингу випадків пов'язаності переможців конкурсного відбору з власниками арештованих активів не встановлено. Таким чином, оголошення АРМА у 2026 році відбору управителя лише щодо трьох активів та укладення лише одного договору управління активами на фоні 20 777 активів, які мають високий потенціал для передачі в управління, свідчить про низький рівень ефективності та результативності діяльності органу у цій сфері. При цьому, АРМА до кінця року заплановано оголосити відбір управителя ще стосовно лише 34 складних активів або 0,16% від потенційно привабливих для управління.

Досліджено виникнення та систематичне нарощування заборгованості управителів активами перед АРМА, яка станом на 27.07.2026 перевищує

120 млн грн. За результатами розгляду питання ТСК звернула увагу АРМА на необхідність вжиття заходів позовного характеру щодо стягнення заборгованості за кожним договором

Також упродовж звітнього періоду проаналізовано 31 аукціон з реалізації арештованих активів: 1) 13 аукціонів – не відбулися; 2) 1 – скасовано; 3) 17 – відбулися. При цьому останній аукціон оголошено ще 10.03.2026 року та вже понад 5 місяців АРМА не оголошувала нових реалізацій активів.

При цьому, зверненням прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури від 02.05.2024 № 07/4-1031 вих-24 до АРМА скеровано нотаріально посвідчені згоди власників ТОВ «БОРЖАВА ІНВЕСТ», ТОВ «БОРЖАВА ЛЕНД», ТОВ «ДУМКА», ТОВ «ТАУРУС ІНВЕСТ», ТОВ «ТАУРУС ЛЕНД», ТОВ «ТАУРУС ПРОПЕРТІ», ТОВ «БОРЖАВА ДЕВЕЛОПМЕНТ», відповідно до яких надано згоду власників на реалізацію арештованого майна у кримінальному провадженні від 12.02.2018 № 42018000000000300, а саме: 494 земельні ділянки, нижню станцію з канатно-крісельною дорогою та верхню станцію гірськолижного витягу, реєстраційний номер 117461521224. Однак, АРМА до цього часу не вжито заходів щодо закупівлі послуг оцінки цього активу та здійснення його реалізації. Як наслідок, до державного бюджету не надходять кошти від реалізації цього активу, що оцінювався у понад 1 млрд.грн.

Пунктом 3 розділу II Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» щодо посилення інституційної спроможності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, та вдосконалення механізмів управління активами»

передбачено, що Кабінет Міністрів України вживає заходів щодо формування Ради громадського контролю при АРМА у порядку, встановленому ст.12 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом, тобто до 30.10.2025 року. Водночас 10.08.2026 року АРМА повідомила, що виник технічний збій під час рейтингового інтернет-голосування за кандидатів у РГК і голосування припиняється. Станом на дату підготовки цього звіту нову дату проведення голосування АРМА не повідомлено.

Тимчасова слідча комісія, оцінюючи стан виконання Україною міжнародних зобов'язань, констатує, що попри тривалу повномасштабну війну держава зберігає макрофінансову стабільність значною мірою завдяки стійкості української економіки та системній фінансовій підтримці міжнародних партнерів.

Водночас потреби державного бюджету залишаються надзвичайно високими, насамперед через необхідність фінансування сектору безпеки і оборони.

У 2026 році Україна продовжує реалізацію нової чотирирічної програми МВФ EFF обсягом 8,1 млрд доларів США, за якою вже отримано близько 2,2 млрд доларів США. У липні 2026 року перший перегляд програми було успішно завершено.

Згідно з цією програмою, Україна зобов'язалася впровадити програму структурних реформ, спрямовану на підтримку ефективного післявоєнного відновлення та просування країни на шляху до членства в ЄС. Ключові пріоритети включають зміцнення фіскальних інституцій та податкового адміністрування; вдосконалення системи управління та боротьби з корупцією; розвиток фінансової та ринкової інфраструктури для підтримки

післявоєнної відбудови під керівництвом приватного сектору; та подальше просування розвитку ринкової економіки.

За таких умов своєчасне виконання Україною взятих на себе структурних та реформаторських зобов'язань залишається критично важливим для безперервності міжнародного фінансування, підтримання макрофінансової стабільності та забезпечення спроможності держави фінансувати першочергові видатки.

Тимчасова слідча комісія досліджувала стан виконання Державною податковою службою України планових показників та відповідність фактичних надходжень до державного бюджету визначеним прогнозними показникам.

Протягом січня - липня 2026 року ДПС забезпечила надходження до загального фонду держбюджету у розмірі 800 149,8 млн грн, що на 14 201,1 млн грн або на 1,7% менше за плановий показник та на 63 694,2 млн грн або на 8,6% більше аналогічного показника 2025 року. Водночас за підсумками семи місяців 2026 року вперше за останні роки зафіксовано невиконання встановлених планових показників надходжень.

Тимчасова слідча комісія досліджувала основні показники та тенденції розвитку сфери азартних ігор, стан державного регулювання та оподаткування відповідної діяльності, а також динаміку надходжень до державного бюджету від суб'єктів господарювання у цій сфері. Протягом січня - липня 2026 року до бюджету надійшло 6 737,7 млн грн. Порівнюючи з попереднім роком надходження зменшилися на 3 517,8 млн грн або 34,3 %.

ПДФО з виграшів за січень – липень 2026 року зменшилось на 1 228,4 млн грн або на 44,7% відносно аналогічного періоду минулого року. Одним із найбільш суттєвих ризиків у діяльності платників грального бізнесу є викривлення показника виплачених виграшів, що може призводити до

заниження задекларованих доходів та, відповідно, до ненадходження до бюджету ПДФО і військового збору.

За податком на прибуток за I півріччя 2026 року рівень сплати зріс до 18,1%, або на 1,2 в.п. порівняно з I півріччям 2025 року (16,9%), при одночасному зменшенні доходів платників на 2,9%. Загалом серед 28 платників, які звітують поквартально, порівняно з аналогічним періодом попереднього року: у 11 суб'єктів господарювання (39,3%) рівень сплати зменшився, у 13 (46,4%) - зріс, ще 4 суб'єкти господарювання (14,3%) у попередньому році мали річний звітний період.

У діяльності платників сфери грального бізнесу наявні ознаки, які можуть свідчити про ризики неповного декларування податкових зобов'язань. Зокрема, встановлено ризики підміни понять «виграш» та «повернення», що може призводити до заниження податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств, ПДФО та військового збору.

Така ситуація в галузі грального бізнесу може бути зумовлена відсутністю Державної системи онлайн-моніторингу (далі - ДСОМ).

Так, 04 грудня 2024 року Верховна Рада України прийняла Закон України № 4116-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) та вдосконалення державного регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор та лотерей» (далі – Закон № 4116). Зазначеним Законом доручено Кабінет Міністрів України до 01 жовтня 2025 року забезпечити введення в експлуатацію ДСОМ. Визначення відповідного строку здійснювалося публічно в межах підготовки законопроекту під час засідань робочих груп та профільного комітету за участю керівництва Міністерства цифрової трансформації України та представників майбутнього керівництва ПлейСіті.

З моменту набрання чинності Законом № 4116 (04 грудня 2024 року) до встановленого граничного строку введення ДСОМ в експлуатацію (01

жовтня 2025 року) минуло майже десять місяців. Водночас лише 02 вересня 2025 року ПлейСіті оголосило тендер на закупівлю першої черги ДСОМ.

Однак, ні Законом України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор», ні Законом № 4116 не передбачено поетапного (чергового) впровадження ДСОМ.

За інформацією ПлейСіті, роботи в межах першої черги були завершені у грудні 2025 року. Разом з тим функціонал першої черги не забезпечує наповнення ДСОМ повним обсягом передбаченої законом інформації. У зв'язку з цим Рахункова палата констатувала порушення встановлених строків упровадження ДСОМ, а також створення та запуску електронних реєстрів організаторів азартних ігор і введення в експлуатацію Реєстру осіб, яким обмежено доступ до гральних закладів та/або участь в азартних іграх.

Наразі перша черга ДСОМ перебуває на етапі дослідної експлуатації. Проте її функціональні можливості обмежені. Ключовим елементом ефективного державного контролю за ринком грального бізнесу є доступ до інформації про операції, що здійснюються безпосередньо в межах ігрового процесу. Саме такий функціонал дозволяє виявляти та запобігати схемам ухилення від оподаткування, які, за наявними оцінками, можуть призводити до недоотримання державним бюджетом близько 20 млрд грн щороку.

Також у фокусі уваги ТСК перебувала проблематика функціонування ринку продажу та імпорту автомобілів.

З початку 2026 року ТСК системно опрацьовувала проблематику тіньового ринку імпорту та продажу автомобілів. З цього питання проведено два засідання Комісії за участю ДПС, БЕБ, Держмитслужби, МВС, представників Всеукраїнської Асоціації автомобільних імпортерів та дилерів та інших зацікавлених осіб. За результатами роботи ТСК відповідним органам запропоновано відпрацювання виявлених схем ухилення від оподаткування та посилення міжвідомчого обміну інформацією.

Основними ризиками у сфері імпорту та продажу автомобілів є системні ризики ухилення від оподаткування, зокрема через реалізацію автомобілів за заниженою вартістю, використання ФОП – платників єдиного податку для системного продажу авто, а також застосування підроблених сертифікатів EUR.1 при імпорті вживаних транспортних засобів.

За результатами проведеного аналізу БЕБ опрацьовано діяльність понад 100 імпортерів автомобілів та сформовано 63 аналітичні продукти на загальну суму 4,48 млрд грн виявлених ризиків ухилення від сплати податків. Відповідні матеріали передано підрозділам детективів БЕБ для подальшого опрацювання, у тому числі в межах досудових розслідувань. Окремо встановлено 48 імпортерів зі значними залишками нереалізованих автомобілів та реєстраційним лімітом у СЕА ПДВ понад 5,7 млрд грн.

У 2024–2026 роках ДПС проведено документальні перевірки 101 суб'єкта господарювання, за результатами яких визначено 1,19 млрд грн грошових зобов'язань та зменшено від'ємне значення ПДВ на 1,26 млрд грн. Лише у 2026 році завершено 89 перевірок, за результатами яких визначено 1,18 млрд грн грошових зобов'язань. Проведено також 230 фактичних перевірок з очікуваною сумою штрафних санкцій 54,8 млн грн та виявлено 17 випадків здійснення господарської діяльності без державної реєстрації.

Окремо ДПС відпрацьовується діяльність 30 ФОП – платників єдиного податку, які здійснювали продаж транспортних засобів. Усім 30 ФОП направлено запити про надання пояснень та документального підтвердження операцій, а щодо 29 винесено накази про проведення документальних позапланових перевірок.

Ще одним системним ризиком є заниження вартості автомобілів при їх відчуженні. Для усунення цього ризику ФДМУ запропоновано запровадити

обов'язкову реєстрацію звітів про оцінку транспортних засобів у Єдиній базі даних звітів про оцінку та посилити відповідальність оцінювачів.

Мінекономіки опрацьовується удосконалення механізму визначення середньоринкової вартості транспортних засобів із використанням даних ГСЦ МВС про вартість зареєстрованих в Україні автомобілів.

За інформацією Держмитслужби, у 2025–2026 роках митними адміністраціями держав ЄС підтверджено підробку 49 сертифікатів EUR.1, використаних при оформленні вживаних транспортних засобів. За окремими перевітками донараховано 82,46 млн грн митних платежів. У 2026 році за повідомленнями Держмитслужби БЕБ внесено до ЄРДР відомості у 40 кримінальних провадженнях, з яких 38 – за ст. 212 КК України; в одному провадженні особі повідомлено про підозру та матеріали скеровано до суду.

З 01 червня 2026 року тарифна преференція при імпорті вживаних транспортних засобів застосовується лише після отримання результатів перевірки достовірності сертифіката EUR.1 від компетентних органів іноземної держави.

За ініціативи ТСК у межах міжвідомчої взаємодії відновлено доступ БЕБ та ДПС до необхідних масивів інформації. ГСЦ МВС отримав аналітичний інструмент, який дозволяє в автоматичному режимі співставляти дані щодо імпортованих автомобілів – від факту виписки податкової накладної до їх кінцевої реєстрації. За інформацією БЕБ, відповідний механізм автоматизованого моніторингу вже функціонує та надає можливість виявляти ризики, пов'язані з тіньовими схемами та можливим заниженням податкових зобов'язань з ПДВ на етапі аналітичного опрацювання інформації.

Також Тимчасовою слідчою комісією було приділено окрему увагу нелегальному виробництву та обігу підакцизної тютюнової продукції, алкогольних напоїв та пального. Акцизний податок є четвертим за

значимістю джерелом податкових надходжень Державного бюджету України після ПДВ, ПДФО та податку на прибуток підприємств.

Зважаючи, що основна частина акцизного податку надходить до Державного бюджету України, то нелегальний ринок підакцизної продукції зумовлює недоотримання доходів державного бюджету, що, своєю чергою, зменшує ресурс для фінансування видатків державного бюджету, зокрема видатків на сектор безпеки і оборони.

За оцінками експертів за рік сума втрат бюджетів від нелегального виробництва та обігу підакцизної тютюнової продукції, алкогольних напоїв та пального становить 39-43 млрд грн (тютюн 23–25 млрд грн, нафтопродукти 10–11 млрд грн, алкоголь 6-7 млрд грн).

Разом із Державним бюджетом від нелегального ринку зазнають втрат і місцеві бюджети. До доходів загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад належать 13,44 % акцизного податку з виробленого в Україні та з ввезеного на митну територію України пального та акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів.

З метою дослідження чинників, які сприяють зазначеній діяльності, ТСК проведено наступні заходи:

- надано Бюро економічної безпеки України, Державній податковій службі України та Національній поліції зібраний перелік наземних точок, сайтів та Telegram-каналів нелегального продажу підакцизної продукції;

- налагоджено співпрацю з асоціаціями виробників підакцизних товарів, громадськими організаціями щодо отримання систематичної інформації про точки нелегального продажу алкогольних напоїв, тютюнових виробів, електронних сигарет та пального.

Проведено разом з економічними експертами провідних аналітичних центрів ґрунтовну інформаційно-аналітичну роботу, зокрема:

- проведено аналіз щомісячних надходжень акцизного податку до державного та місцевих бюджетів за загальним та спеціальними фондами за видами підакцизної продукції;
- напрацьовано методичку щоквартальної оцінки рівня тіні та податкового навантаження на виробників тютюнової продукції, пального, алкогольних напоїв;
- забезпечено щомісячний моніторинг інформації щодо обсягу, реалізованих суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі, тютюнових виробів, алкогольних напоїв та пального за областями за даними Системи обліку даних реєстраторів розрахункових операцій (СОД РРО) за даними сайту ДПС.

Важливо зазначити, що обсяги нелегального виробництва пального, сигарет, алкогольної продукції - все ще залишаються суттєвими.

Тютюнові вироби:

Після обмеження роботи низки нелегальних виробництв у 2023-2024 роках та посилення роботи контролюючих органів із роздрібним ринком тіньовий ринок цигарок - на жовтень 2024 р «тінь» зменшилась до 12,6%, проте у жовтні 2025 року склала 17,8%, а у квітні 2026 року сягнула 19,8% (дослідження Кантар). Половина з цієї «сірої» продукції - псевдо-експорт або маркована duty-free. Розподіл обсягів нелегальної торгівлі між каналами продажу не змінився у 2026 році: 62% нелегальної тютюнової продукції потрапляє на ринок через кіоски і магазини.

Більша частина продукції Duty Free або призначеної для експорту (55%), що нелегально продається в Україні: Compliment та Lifa - основні торгові марки цієї категорії. Ще 44% нелегальної продукції складають торгові марки виробника Маршалл Файнест Тобакко, серед найпоширеніших - Marshall (27%), Urta (8%), Brut (3%).

Розрахунки фахівців Економічної експертної платформи щодо рівня тіні у тютюновій галузі дають схожий результат - влітку 2025 року тіньова частка становила 18%.

Щодо виробництва - за розрахунками Тимчасової слідчої комісії після співставлення сплачених податків (акцизний податок, ПДВ та податок на прибуток підприємств) у I кварталі 2026 року та замовленої сировини – аномальні показники отримані двома компаніями-виробниками:

Компанія «1» - у I кварталі 2026 року придбано 676 тон сировини, сплачено податків 0 грн. З однієї тони - 0 гривень податків.

Аналогічна ситуація спостерігається протягом восьми кварталів поспіль, компанія закуповує значні обсяги сировини і не сплачує ніяких податків. В той час як виробники інших компаній сплачували в середньому 3-4 млн гривень податків на 1 тонну сировини (і виробляють в середньому 1600 сигарет з 1 кг сировини).

Водночас, Тимчасова слідча комісія здійснювала щомісячний моніторинг даних щодо обсягу реалізованих суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю, тютюнових виробів, тютюну та промислових замінників тютюну, рідин, що використовуються в електронних сигаретах (за даними СОД РРО відповідно до кодів згідно УКТ ЗЕД) на основі публічних даних ДПС.

Максимальні обсяги продаж були зафіксовані у червні 2026 року - 16,6 млрд грн і у липні 2026 року - 17,5 млрд грн, що може свідчити про поступове зменшення тіньової частки.

У розрізі регіонів дані щодо динаміки обсягів легальних продажів мають доволі велику розбіжність, що свідчить про наявність регіональної специфіки в ефективності протидії тіньовому обігу тютюнових виробів.

При цьому, Тимчасова слідча комісія здійснювала постійний моніторинг сайтів та Telegram-каналів, що здійснюють нелегальний продаж алкогольних та тютюнових виробів. ТСК на своїх засіданнях звертала увагу

Бюро економічної безпеки України та Національної поліції України на Telegram-канали та направляло перелік відповідних каналів та сайтів, які реалізують продукцію без сплати податків.

Позитивним чинником у роботі Бюро економічної безпеки України стало виявлення масових незадекларованих посівів тютюну, що є джерелом нелегального тютюну як першопричини тіньового ринку.

За інформацією БЕБ, у межах аналітичної роботи та супутникового моніторингу встановлено істотну різницю між задекларованими та фактичними площами посівів тютюну: задекларовано 840 га, фактичні посіви склали близько 16000 га. Зазначені розбіжності можуть свідчити про наявність незадекларованої сировини, яка потенційно може використовуватися для виробництва нелегальної тютюнової продукції.

Так, детективи Бюро економічної безпеки України у Волинській області викрили фермерське господарство, яке без ліцензії засіяло близько 40 га тютюну, організувало повний цикл обробки (очищення, сушіння, пресування) та використовувало неоформлену найману працю.

Галузь пального:

У 2024 році рівень «тіні» зменшився до 14%, з аномальних 34%, які були у 2022 році, в середині 2025 року тінь зросла до 21%, у 4 кварталі 2025 року знизилась до 14%, у 2 кварталі 2026 року зменшилась до 10% (розрахунки Економічної експертної платформи). Водночас сплата податків найбільшими мережами АЗС є вкрай нерівномірною. Більшість мереж сплачують понад 2 грн податків на літр, а дві мережі – менше 1,5 грн на літр. Також нерівномірною є ситуація із заробітними платами - понад половину мереж сплачують ринкові заробітні плати (30-35 тис грн), а близько п'яти мереж з топ-50 - сплачують всім співробітникам зарплату у 14-16 тис грн на місяць.

Алкогольна продукція:

Упродовж шести місяців 2026 року обсяг постачання виробників лікєро-горілочаної продукції склав 34,5 млрд грн, що більше аналогічного показника 2025 року на 6,6 млрд грн або на 23,6%.

При цьому, попри зростання обсягів постачання, сума задекларованого ПДВ за цей період відносно попереднього року збільшилась лише на 2,6%— з 1,38 млрд грн до 1,41 млрд грн. Рівень сплати ПДВ знизився з 4,9% до 4,1% або на 0,8 відсоткових пункти.

Рівень сплати податку на прибуток підприємств за 1 півріччя 2026 року з вироблених обсягів по виробниках алкоголю знизився з 1,52% до 1,03% на 0,49 відсоткових пункти у співвідношення до аналогічного періоду 2025 року.

Зниження податкової ефективності по ПДВ та по податку на прибуток підприємств при збільшенні обсягів постачання може свідчити про наявність ризиків мінімізації податкових зобов'язань.

Відомостей чи обставин, що не підтвердилися на момент прийняття попереднього звіту, немає.

Попередні результати розслідування розглянуто на засіданні Тимчасової слідчої комісії 02.09.2026 року.

Відповідно до частини другої статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» при підготовці висновку було проведено голосування щодо кожної встановленої обставини.

Висновки:

1. Продовжити системний моніторинг виконання Україною зобов'язань перед міжнародними та іноземними організаціями, що є умовами для отримання міжнародної фінансової та технічної допомоги, а також здійснювати моніторинг реалізації реформ у сфері економічної безпеки, зокрема щодо АРМА.

Результати голосування:

«За» - 9

«Проти» - 0

«Утрималися» - 0

2. Продовжити опрацювання питань, визначених планом роботи Тимчасової слідчої комісії, у сфері забезпечення економічної безпеки України, зокрема щодо протидії незаконному обігу підакцизних товарів.

Результати голосування:

«За» - 9

«Проти» - 0

«Утрималися» - 0

3. Визнати, що окремі питання, передбачені планом роботи Тимчасової слідчої комісії, потребують подальшого дослідження у зв'язку з їх складністю та обмеженим строком діяльності Тимчасової слідчої комісії.

Результати голосування:

«За» - 9

«Проти» - 0

«Утрималися» - 0

Пропозиції:

1. Верховній Раді України попередній звіт Тимчасової слідчої комісії про виконану роботу через шість місяців з дня її утворення взяти до відома.

2. Оприлюднити попередній звіт Тимчасової слідчої комісії на офіційному веб-сайті Верховної Ради України.

3. Заслухати звіт Тимчасової слідчої комісії про виконану роботу на пленарному засіданні Верховної Ради України до 09 квітня 2027 року.

